

SAFARI

NYHETSBRV FRÅN EKOTURISMFRRENINGEN # 5-02
www.ekoturism.org

I DETTA NUMMER:

Mer pengar till Naturens Bsta

sid 2-3

Bo p ekologiska gdrdar

sid 3

TEMA ROVDJUR

sid 4-6

Upptck resmålet kommersiella styrka

sid 7

Turistrdet satsar p ekoturism

sid 8

Frena naturskydd och turism!

sid 9

Skogen och turism

sid 10

ANVÄND ROVDJUREN !

I rovdjursprojektet "De 5 Stora" har jag flera gnger diskuterat rovdjur med rensktutare.

En gng berättade man om ett femtiotal trafikdödade renar. Kadavren kunde inte tas om hand, utan dumpades bakom renslakteriet. Strax var områdets fem jrv var där, vilket fortsatte hela vintern. Samtidigt upphörde jrvangrepp p de levande renarna.

Oanvändbara renkadaver höll jrvn p plats. Smart !

Vad man inte insg var att en turistattraktion i vrldsklass hade skapats. Något som fjrran fotografer, TV-team och rovdjursintresserade kan betala en rejäl slant för att få se. Samebyn skulle kunna tjäna pengar p ett av sina problem. Och jrvn, som vanligtvis bara förknippas med utgifter, skulle kunna bli en ekonomisk tillgng.

En hittills outnyttjad sådan, men som med lite tankemöda, ett enkelt gömsle, en gnutta vilja och en påhittig entreprenör skulle kunna ge riktiga intäkter.

Runt om i vrlden har jag sett engagerade arrangörer slå mynt av sina rovdjur genom en ansvarsfull ekoturism. Savannens lejon, djungelns jaguarer, packisens isbjörnar och greve Draculas vargar ger klirr i den lokala kassan, fenomenal marknadsföring och dessutom ett starkare skydd för djuren - tack vare ekoturism.

Men i Sverige möter jag ofta skeptiska minner.

- Det går inte. Det är för komplicerat. Problemen ältas i det oändliga, medan möjligheterna glöms bort. Driftiga

entreprenörer möts med Jante, oförståelse och åtal från myndigheter, när de istället borde få stöd och uppmuntran. Den rådande rovdjurspolitiken handlar mest om skadeer-sättningar, men sällan om exportintäkter, jobb i glesbygden, varumärkessymboler och unika naturupplevelser.

Kvalitetsmärkningen Naturens Bsta presenterar i början av februari en ny omgång godkända arrangörer. Då hoppas jag att det finns minst en seriös företrädare för svensk rovdjursturism bland dessa.

Arrangörer vars verksamhet givetvis syftar till att skapa försörjning och utkomst i glesbygden, men som samtidigt bidrar till att höja statusen och intresset för Sverige som resmål.

Skyddet av sällsynta insekter, violer och grodor är viktigt och värt allt stöd. Men de är sällan turistmagneter som får européer att köpa en resa till Sverige. Den dragningskraften har dock björn, varg och jrv. De är några av de starkaste symbolerna vi har. Varför inte utnyttja det?

Vi måste omvärdera rovdjuren. Inte bara se dem som problem, utan i minst lika hög grad som utkomstmöjligheter. Outnyttjade ekonomiska resurser, som kan och bör användas p bästa vis. Av bara farten kommer skyddet för sällsynta insekter, violer och grodor att stärkas.

Staffan Widstrand

JORDBRUKSVERKET ANSLÅR 1,5 MILJONER TILL NATURENS BÄSTA

I veckan beslutade Jordbruksverket att anslå 1,5 miljoner kronor till en fortsatt utveckling av svensk ekoturism. Detta var ett av sex nationella projekt för landsbygdsutveckling som beviljades medel. Pengarna kommer att användas till att bygga upp ekoturismmärkningen Naturens Bästa, som kvalitetssäkrar natur- och kulturturism runt om i Sverige.

- Det svenska miljö- och landsbygdsprogrammet vill främja en levande landsbygd. Särskilt viktigt är att stödja initiativ där hållbar ekonomisk utveckling kombineras med ett aktivt bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturvärden. Ekoturism är en viktig pusselbit i det arbetet, förklarar **Pasi Kemi** enhetschef på **Jordbruksverkets** projektstödsenhet.

- I programmet ingår även stöd till nyanläggning av sex tusen hektar våtmarker, liksom restaurering av särskilt värdefulla hagmarker och gamla slåtterängar runt om i Sverige. Syftet med dessa åtgärder är att gynna den biologiska mångfalden, värna om kulturhistoriska värden och minska övergödningen. På köpet skapas attraktiva biotoper med mycket att upptäcka och njuta av för svenska och utländska turister. Med hjälp av ekoturism hoppas vi därför att så många som möjligt av dessa projekt i framtiden kan nyttjas långsiktigt av lokala turismintreprenörer, poängterar Pasi Kemi.

Naturens Bästa, som lanserades i våras, har fått ett varmt mottagande av många turismintreprenörer runt om i Sverige, samtidigt som märket redan har väckt stort internationellt intresse. I maj presenterades det första dussinnet godkända svenska ekoturismarrangörer, och bakom märkningen står **Svenska Ekoturismföreningen** som huvudman, tillsammans med **Sveriges Rese- och**

Turistråd och **Svenska Naturskyddsföreningen**.

- Tillsammans med tidigare beviljade pengar från Turistdelegationen innebär Jordbruksverkets beslut att vi på allvar nu bygger upp kvalitetsmärkningen för svensk ekoturism, säger **Jan Wigsten** ordförande i **Svenska Ekoturismföreningen**.

- Det svenska odlingslandskapet och dess människor är idag en underutnyttjad resurs. Vi

tror att det finns många arrangemang som skulle locka storstadssbor och utländska besökare. Bara att Bo på Lantgård och få uppleva svensk landsbygd är en attraktion för storstadsmänniskan. Ett sådant boende kan dessutom vidareutvecklas med slåttergillen, picknickkorgar och turridding. På några platser i södra Sverige har vi kanske tillräckligt med besökare, men med ekoturism vill vi öka förädlingsgraden och på så vis skapa större intäkter till bygdens människor, framhåller Jan Wigsten.

- Vår uttalade ambition är att kvalitetssymbolen **Naturens Bästa** inom några år ska visa vägen till de bästa arrangörerna av svensk landsbygdsturism.

Runt om i Sverige finns det tusentals små natur- och kulturturismföretag. Ekoturismföreningen uppskattar antalet till runt tre tusen entreprenörer som på hel- eller deltid säljer fiske, turridding, älg-safari, Bo på Lantgård, blomstervandringar och mycket annat. Men många av dessa företag behöver förbättra sin kvalitet, utveckla nya produkter eller ta steget från deltid till en helhjärtad satsning året runt. Kvalitetsmärkningen **Naturens Bästa** är nu på väg att bli ett handfast verktyg för att stimulera hela branschen till att höja kvaliteten, öka andelen förädlade och därmed mer lönsamma arrangemang och utöva ett gott värdskap mot besökande gäster.

- På många håll i Europa är landsbygdsturismen betydligt mer utvecklad än i Sverige, och det är stora summor som omsätts, berättar **Ellika Nyqvist** på **Sveriges Rese- och Turistråd**.

- I Österrike finns exempelvis mer än tre tusen lantgårdar som erbjuder övernattningar. Antalet tyska gästnätter i Österrike är mer än tio gånger fler än i Sverige. Dessutom spenderar tyska gäster i Österrike dubbelt så mycket pengar per dag jämfört med vad han eller hon betalar i Sverige. Här finns därför ut-

rymme att såväl öka antalet besökare som arrangemangens förädlingsgrad och lönsamhet.

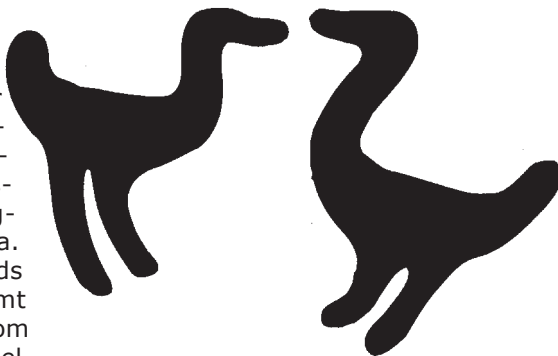
- Genom **Naturens Bästa** visar vi goda lokala förebilder, samtidigt som ett ökat utbyte av erfarenheter växer fram mellan intresserade företagare. Sist men inte minst, erbjuder **Naturens Bästa** en attraktiv marknadsföringskanal där systemets godkända arrangörer lättare når ut på tuffa utlandsmarknader, betonar Ellika Nyqvist.

- Under de senaste åren har Naturskyddsföreningen framgångsrikt drivit en Jordbrukskampanj. Skyddet av odlingslandskapets biologiska mångfald har varit en central fråga. Där trivs hälften av vårt lands alla växter och däggdjur samt alla kräl- och groddjur. Dessutom häckar en fjärdedel av våra fågelarter i det av bonden präglade landskapet, förklarar **Mikael Karlsson**, ordförande i **Svenska Naturskyddsföreningen**.

- Med kvalitetssäkrad ekoturism får våra naturintresserade medlemmar ytterligare ett verktyg för att aktivt värna om en av Sveriges mest hotade biotoper, avslutar Mikael Karlsson.

EN NATT PÅ LOFTET

Bo på Lantgård är en logiform som vuxit kraftigt de senaste åren. De preliminära siffrorna för 2002 pekar på runt 200 000 gästnätter, vilket betyder minst 30 miljoner kronor i logiintäkter för organisationens närmare 500 medlemmar.

För många stressade storstadsbor är också tillfället att insupa frisk lantluft och bo på landet en upplevelse i sig själv.

Men det går att göra mer av konceptet Bo på Lantgård för den som vill. Framför allt när det gäller att slå vakt om odlingslandskapets biologiska mångfald och spännande kulturvärden och utifrån dessa ut-

veckla nya spännande reseprodukter. Ekoturismföreningens medlemsföretag "Mats på Höjden" strax utanför Smålandsstenar erbjuder exempelvis övernattnings på gårdens höloft.

Det blir en minnesvärd natt där lukten från nyslaget hö blandas med sommarnattens ljud, och vädparet på morgonen serverar en ekologisk frukost med äkta brunsvatten, rykande varmt ekokaffe och KRAV-märkt bröd från byns lokale bagare.

I Tyskland är för övrigt hörbärgen en ganska utvecklad logiform med över ett femtiotal arrangörer som erbjuder nattsömn i hö.

För den som kan tyska finns mer info på

www.heuhotelferien.de

FLER EKOGRÅRDAR

Letar du efter något alldeles speciellt för semestern? En annorlunda upplevelse? Bo då på en ekologisk gård med möjlighet till cykling, ridning, bad, vandring, kanoturer eller tyst avkoppling. Dessutom innebär ditt besök på gården ett välkommet ekonomiskt stöd för lantbrukaren.

Så låter inledningen på Sveriges gröna semesterkatalog utgiven av ECEAT-European Centre for Ecological Agricultural Tourism eller på svenska: Turism på ekologisk gård. Just nu pågår arbetet med att ta fram den nya katalogen där över 100 mycket intressanta och besöksvärda gårdar kommer att beskrivas.

För vidare information kontakta; Niklas Palmcrantz 0151-21109, eceat@idesmedjan.com

UTHÅLLIGA FISKEPRODUKTER

I norra Sverige pågår ett antal projekt för att genom rådgivning och utbildning utveckla och stödja ett antal fisketurismföretag med ekonomiskt intressanta och uthålliga fiskeprodukter. Dan Jonasson sam-

arbetar med flera av dessa projekt, i Hälsingland med Hälsingetur, i Västerbotten med Hushållnings-sällskapets "Lappland fishing" och i Norrbotten med Hushållnings-sällskapets "En näring med drag". Bland företagen finns ett flertal som i framtiden kan bli aktuella för en märkning med "Naturens bästa" säger Dan Jonasson och tillägger att han rekommenderar de företag som vill, och har förutsättningarna att ansöka om "Naturens bästa".

För vidare information kontakta; Dan Jonasson 0640- 22352, danjonasson@swipnet.se

RESURSEN BJÖRN

I Finland är björnskådning en etablerad turistprodukt med ett tiotal arrangörer som tar emot gäster från när och fjärran. I Sverige har pionjärerna på björnturism inte sällan blivit bemötta med olika näringsvillkor, åtal och miss-tänksamhet. SAFARI stämde av dagens läge med Ronny Backäng i Orsa och Filip Hedberg i Edsbyn - två av landets främsta arrangörer av björnsafari.

Ronny Backäng i Orsa erbjuder under sommaren olika sorters vilt-safari med bussgrupper och kompletterar under övriga året med säljakt.

- Jag hyr dessutom ut björngöms-len till olika naturfotografer. Björnen är utan tvekan en symbolart med stort värde, som särskilt uppskattas av holländare och danskar, förklarar Ronny.

Filip Hedberg i Hälsingland säljer arrangemang över flera dagar där väntan i gömslet kompletteras med mat-upplevelser, besök i gamla iden och kanske färska björn-spår och klösmärken.

- Tidigare var det mest lokala rovdjursvänner och några markägare som förstod björnens dragningskraft. Men efter den senaste tidens många TV-inslag verkar en attitydförändring vara på gång bland både kommunal-politiker och gemene man, berättar Filip.

- I början mötte även jag ett visst motstånd, eftersom folk inte tyckte man skulle tjäna pengar på naturen. Men i takt med att mina gäster övernat-tar, besöker Orsa Grönklitt el-ler köper lokalt hantverk ökar förståelsen för björnens värde, framhåller Ronny.

Olika syn på åtling

Både Ronny och Filip's verksamhet bygger på att vilda björnar matas in framför ett gömsle långt ut i skogen. Det kan vara trafikskadat vilt, slaktrester från älgjakten eller honung, men myndigheterna i de två länen tolkar bestämmelserna olika.

- I Dalarna har vi aldrig haft några problem. Varken med björnar eller myndigheter. Rätt skött skapar

åtlar inga problembjörnar. De som hävdar motsatsen måste i konsekvensen namn kräva att allt slakt-avfall från älgjakten tas om hand, poängterar Ronny.

- I Hälsingland har vi inga problem med björnarna men väl med läns-veterinären. Förhoppningsvis ser vi

Foto Magnus Elander

nu ett slut på de juridiska tvisterna och kan använda energin till mer konstruktivt arbete.

- Men, betonar Filip, björnskådning kräver mycket kunskap, omdöme och nära kontakter med berörda markägare. Därför hoppas jag att kvalitetsmärkningen av svensk ekoturism snarast möjligt tar fram genomtänkta specialkriterier för viltskådning. Då kan vi redan från början stämma i bäcken, och för-svåra för oseriösa aktörer att för-störa för oss övriga.

Större medvetenhet krävs

Björnturism är inte bara en ange-lägenhet för några få arrangörer. Dess potential ligger i att på ett ef-fektivt sätt öka förståelsen för våra stora rovdjur och deras värde.

- Varje år håller jag kanske ett hundratal föredrag om björn och svensk natur på skolor runt om i Mellansverige. Det är mitt bidrag för att öka kun-skapen om de stora rovd-juren bland yngre genera-tioner, framhåller Ronny.

- Nästa år börjar vi sälja större paket med björnskådning till engelska naturvänner. Det ger Sverige exportintäkter, övernatt-ningar i Hälsingland och bi-drar till att öka intresset för svenska rovdjur, berättar Fi-lip och avslutar.

- Jag begär varken bidrag el-ler att myndigheterna ska släppa efter på kontrollen. Vad jag önskar är en större medvetenhet om rovdjurens potential för svensk turism. Att vi inser att björn, varg och järv även kan generera exportintäkter, arbetstillfällen i glesbygd och inte minst ruggigt bra naturupplevelser för svenska och internationella na-turvänner.

Läs mer om Ronny Backäng och Orsa Wildlife på www.wildlife.se/

Läs mer om Filip Hedberg och Sweden Wildlife Safari www.bjornidet.se/

EKOTURISM I VAMPYRERNAS BERG

Rumänien, ett land känt för sina vanvårdade barnhemsbarn och sin forna diktator. Ett land som fortfarande kämpar med fattigdom, korruption och hög arbetslöshet. Men också ett land som inom några år kan komma att bli känt som ett land med attraktiva ekoturismresor.

Anledningen till att ekoturismen började utvecklas i det mytomspunna Transsylvanien är det rovdjurstäta Karpaterna, ett bergsmassiv som sträcker ut sig i det bördiga och enormt vackra rumänska landskapet. I skogarna som omger bergen lever cirka 5000 björnar, 2500 vargar, 1000 lodjur och ett svårräknat antal får.

att hålla ihop flocken för att ge den bästa skydd. Om rovdjuret tar något får, måste fårherden själv ersätta det.

Men det är inte bara herdarna som kommer rovdjuren nära. Även storstadsborna får besök från såväl björn som varg. I stadsdelen Racadau i en av Rumäniens största städer Brasov, går björnarna in på gatorna på kvällen och natten och äter direkt ur soptunnorna. Och ibland strövar en varg mellan höghuset på jakt efter en hund att ta med sig till sina valpar.

Ekoturism - medicin mot misstro?
1993 flyttade rovdjursforskaren Christoph Promberger till Zarnesti, en stad med drygt 20 000

betslöshet på cirka 50% och verkligen behöver någon ny näring att utveckla.

Men det skulle visa sig att det inte räckte med att bara prata. Med en befolkning där 1/3 under Ceausescus tid jobbade inom "hemliga polisen" som angav varanda en som på något vis visade på rebelliska antydningar, finns fortfarande en stor misstro och dålig tillit bland människorna. Därför blev projektet tvunget att gå ett steg till, och startade en ekoturismförening som stöttade dem som på något sätt ville börja jobba med ekoturism. I dag består denna ekonomiska förening av drygt 10 nystartade och av lokalbefolkningen ägda företag, som alla har utvecklat en ekoturismprodukt eller bisysselsättning.

Pengarna till lokalbefolkningen

Vandring, ridning, rovdjursskådning och besök hos herdarna är grunden i arrangemangen. Man bor fantastiskt i något av de nybyggda pensionaten och får även möjlighet att besöka det lokala kulturella attraktionerna, tex Bran Castle, det slott där det sägs att Greve Dracula en gång höll till.

Shoppingmöjligheter är inte de största i Zarnesti, men i ekoturismföreningens egna souvenirshop kan man hitta något för alla. Dessutom vet man att 60% av pengarna går till den som producerat varan.

Butiken är fylld med handstickade produkter, vilka har producerats av de rumänska kvinnorna i staden.

Från början var mönstrena på textröjorna enkla, näst intill tråkiga. Men när ekoturismföreningen uppmontrade kvinnorna till att sticka in olika rovdjursmotiv ökade försäljningen enormt, och i dag sticker 73 kvinnor tröjor, sockor, vantar etc till föreningens souvenirshop. Får en kvinna 4 tröjor sålda, motsvarar den summan en bra rumänsk månadslön.

-Men jag sticker lätt 8 st/månad och har som mest sålt 6/månad, så inte sliter vi ut oss direkt, berättar en

Foto Staffan Widstrand

Konflikter? Ja visst, men folket har samtidigt en odramatisk syn på rovdjurens närvaro, för nära är de verkligen.

Herdar skyddar fåren

För att skydda fåren har fårägarna herdor som vaktar hjordarna. Till sin hjälp har han sina fårhundar som troget bevakar och försvarar mot rovdjuren (inkl okända hundar och människor).

Ibland kan en björn eller varg anfalla på natten, och då gäller det

invånare, i kanten på Karpaterna. Han startade projektet "Carpathian Large Carnivore Projekt" där uppgiften var att studera rovdjur. En del handlade naturligtvis om relationen mellan rovdjuren och människorna.

- Jag ville så gärna visa befolkningen att rovdjuren och det vackra landskapet är en rikedom de har, och något de måste ta vara på. Därför började jag berätta om ekoturismens möjligheter för en stad som Zarnesti, som i dag har en ar-

Tema Rovdjur

riktig rumänsk gumma som går bredvid mig på den leriga vägen, med stickningen i högsta hugg och garnnystanet under armen.

Den gumman och den vilda björnen jag matade med ett vaniljkek direkt ur handen (dock inte att rekommendera), var höjdpunkterna på min vistelse i Rumänien. Men bakgrunden bestående av det omöjligt vackra landskapet, hedarnas hojtande, koskällornas ljud, de idel travande hästarna framför vagnarna där de gamla männen satt och sög på en cigarettstump, gjorde varken björn- och gumman-upplevelsen en björntjänst.

Helhetsbilden gav hellre en känsla av ett land som ändå någonstans har mycket kvar att ge, tack vare en gammal historia, en levande landsbygd och ett folk som utifrån sina förutsättningar ändå vågar ta ett, för dem stort steg att börja jobba med ekoturism.

Maria Kjellström

Foto Staffan Widstrand

För allmän info om rovdjursprojektet i **Rumänien** Carpathian Large Carnivore Project: www.clcp.ro

Häst & Sport Resor i Sverige säljer ridresor till området. www.ridresor.com

Info om övriga resor/turismarrangemang: Turistorganisationen ZETA
Hermann and Katharina Kurmes.
Tel: 0040-740-022384
e-post: hkkurmes@directnet.ro

FINNS DET PLATS FÖR ROVDJURSTURISM ?

Nyligen presenterades en studie kring rovdjursturism i norra Värmland. Materialet bygger i första hand på enkätsvar från besökare på Rovdjurscentret *The Big Four of Scandinavia* och från lokalboende i Hagfors kommun. Studiens viktigaste resultat kan sammanfattas i följande punkter;

- En förvånansvärt stor andel av lokalbefolkningen i Hagfors var positivt inställda, trots att mindre än hälften trodde att det skulle vara lättare att acceptera rovdjur om de skapar intäkter och jobb på orten.
- Det största hindret för att utveckla rovdjursturismen är den starka konflikten med jakten.
- Lokalbefolkningens förtroende för Rovdjurscentret som en trovärdig informatör kring rovdjur visar på betydelsen av att knyta samman turism med naturskyddsinsatser.
- Under de senaste sju åren har rovdjuren blivit allt viktigare ingredienser i marknadsföringen av Värmland som resmål.

En sammanfattning av studien **"Finns det plats(er) för rovdjursturism"** går att läsa på www.tourist.se
Klicka sedan vidare via Stiftelsen/Stipendiater 2001/Ednarsson.

ROVDJUR – BOKEN OM DE 5 STORA

Författarna och fotograferna Magnus Elander och Staffan Widstrand och författaren Johan Lewenhaupt har gjort en reportage- och fotobok, "Rovdjur" om våra fem stora rovdjur; varg, björn, järv, lo – och människan.

I ett antal berättelser från olika delar av världen, beskriver de rovdjurens situation och mötet mellan de fyrbenta och de tvåbenta rovdjuren. Syftet är att vända upp och ner på fördomar och myter om de stora rovdjuren och öka kunskapen och förståelsen för dem. Vi vill visa både på problemen, möjligheter och värdet rovdjuren, menar författarna.

I boken kan man bland annat läsa om älgjägarnas syn på Gråben i Värmland, sopcontainerbjörnarna i Rumänien, hur forskare avslöjar rovdjurens privatliv och Nez per indianernas kamp för vargen.

I en av artiklarna beskrivs hur björnsafaris kan vara ett sätt att både gagna björnarna, bygden och folket som bor där. I östra Finland tar ett företag emot cirka 200 be-

sökare per björnsäsong, vilket ger bra inkomster, både för arrangören och orten. Och det har aldrig varit några problem mellan mötet björnmänniska, trots att björnen alltid har funnits i området. Antagligen för att det också bedrivs björnjakt i området, vilket innebär att björnen har en naturlig skygghet för människan.

Filip Hedberg, björnsafariarrangör i Sverige finns också med i boken. Han ser björnarna som Nordens bergsgorillor och tycker att det är synd att inte fler insett hur värdefull björnen kommer att bli. Och naturen är inte ett smörgåsbord där vi kan plocka ut de delar som vi vill ha, menar han. Människan måste bli mer ödmjuk och lära sig att leva med de djur som hör hemma i vår fauna.

Boken "Rovdjur" blev vald till årets WWF-Pandabok 2003.

Rovdjur. Elander, Widstrand, Lewenhaupt. Max Ström förlag, cirka 485 kronor.

UPPTÄCK RESMÅLETS KOMMERSIELLA STYRKA

Så löd temat för höstens TUR seminarium som hölls på Svenska Mässan i Göteborg den 16 oktober. Bakgrunden till temat och val av seminarier är den bild som marknadsanalyser världen över ger av framtidens resande:

- resmotivet växer alltmer i styrka
- valet av specifik destination avtar i betydelse
- kvaliteten på plats vid besöket blir allt viktigare

Innehållet är alltså det som främst kommer att påverka konkurrensen. Därför är det viktigt för konkurrerande resmål att göra allt tydligare vägval för att erbjuda det framtidens resenärer vill ha. Att de agerar kraftfullt för att nyttja förändringarna i resmotiv, och att det pågår en offensiv inom produktutveckling och kvalitetssäkring av resmål. Det menar Ulf Åberg, konsult och programmakare för TUR-seminarierna.

Årets höstseminarium vill visa hur man upptäcker faktorerna som utvecklar resmålets kommersiella styrka. Det handlar om spännande aktiviteter, kulturutbud, unikat, karaktärsfullt boende och evenemang som förmår attrahera besökare och öka deras motivation att betala för bra innehåll och upplevelser.

Under dagen kunde åhörarna välja mellan sex olika föredragshållare som delade med sig av sina erfarenheter, för att förhoppningsvis inspirera olika aktörer inom TuristSverige. Nedan följer tips och råd från tre av dem.

Jesper Aspegren

- Satsa på svenska smaker (syrligt och surt) och våga experimentera.
- Värna om våra råvaror och framhäva dem, då skapar man kvalitet.
- Kvalitet kräver kunskap.
- Det mänskliga engagemanget är viktigast om vi ska nå det vi eftersträvar.
- Värna mer om säsongerna och gör det till en specialitet.
- Det blir alltmer fokusering på olika regioner och dess specialiteter.

Mick Fleming som driver Chaa Creek ekolodge i Belize ger följande tips om hur man bibehåller hög kvalitet i sin verksamhet:

-Utveckla verksamheten med omsorg om mark, traditioner och de lokalt boende.

-Mun-till-mun metoden är bästa marknadsföringsredskapet.

-Använd Internet och resejournalister som marknadsföringskanaler.

-Besvara omedelbart förfrågningar.

-Se till att något nytt händer hela tiden.

-Var sann mot mottot: "lyssna på vad kunden vill".

Nya turistbegrepp

Soft adventure – lugna äventyr som alla kan vara med på
Geoturism – ett nytt namn på hållbar turism
Selektiv professionell

Mats Lindgren, framtidensforskare och VD på Kairos Future AB berättar om vad som krävs för att bli en intressant destination för framtidens resenärer baserat på boken "Fördel Sverige".

Turister är beredda att betala allt mer för unika upplevelser, vilket ställer större krav på arrangörerna.

Begränsningen till att tänka nytt finns i våra huvuden. Det tar för mycket energi från hjärnan att tänka nytt, och därför undviker vi det så mycket som möjligt, och håller kvar gamla tankar och idéer.

Därför måste vi hitta nya idéer utifrån – möjligheterna finns i omvärlden. Men mångfald kräver mångfald – en framgångsrik arrangör måste matcha den idérikedom som han möter. Annars tar konkurrenterna kunderna. Leta fördelar i tillgångarna som finns – mörker, kyla etcetera.

Turismen får också en allt viktigare del i lokal och regional utveckling. Människor flyttar bara till ställen som man känner till – och det kan räcka att man varit där som turist.

Boken "Fördel Sverige" går att beställa på www.karios.se

Annelie Nilsson

EKOTURISM - DESTINATION FEGEN

Claes Ljung med sitt företag Alvhaga Vildmark AB är drivkraften bakom det nystartade projektet LIV, Landsbygdsprojektet Inlandets Vidareutveckling, finansierat av Jordbruksverket.

Projektet syftar till att utveckla turismen runt Fegensjön i Halland. Ledstjärnan för hela projektet kommer att vara principerna för ekoturism. Projektet kommer därför att samarbeta med Ekoturismföreningen kring utbildning, rådgivning och utveckling av ekoturistiska företag i området.

Målet är att några företag under 2003 skall märka sig med "Natures bästa". Redan nu finns i området intresserade företag inom Bo på lantgård, älgafari, fiske, kanotturer, konferens och högkvalitativt boende, mat och catering.

Claes Ljungs vision är att i framtiden kunna erbjuda flera ekoturismmärkta produkter runt sjön och därmed kunna tala om och marknadsföra ekoturismdestinationen Fegen.

För utförligare information kontakta Claes Ljung 0346-61074, info@fegen.nu

Håkan Strotz

EN EKOTURISTISK PROFIL PÅ SVERIGE

TuristRådet har tillsammans med några andra organisationer planer på att starta ett nationellt program för att profilera Sverige som ett ekoturistiskt resmål.

Vi vill medverka till att godkända företag kommer ut på marknaden och vi vill påverka hela turistindustrin mot en mer hållbar utveckling – där ekoturism kan gå i bräschen för en sådan. Sverige bilden som ett kvalitativt och säkert resmål för outdoor aktiviteter med gott värde ska stärkas.

Suveräna förutsättningar

Sverige har suveräna förutsättningar att lyckas. Naturen är vår främsta tillgång när det gäller att skapa attraktiva produkter för att locka hit utländska besökare. Dessutom har vi ekonomiska förutsättningar för en miljöanpassad teknik. Bra produkter som kan utvecklas till spetsarrangemang i världsklass, en hög medvetenhet och kunskap, ett välfungerande och allt starkare nätverk är alla faktorer som enbart talar för svensk ekoturism. Och givetvis Naturens Bästa som emottagits med stor uppskattning och respekt i alla kontakter såväl inom Sverige som med utlandsmarknaderna.

rare än om var de har varit. Ekoturism som produktgrupp tror vi lämpar sig ovanligt väl att marknadsföra utomlands. TuristRådet har redan färdiga ingångar, ett brett kontaktnät och en projektledare med erfarenhet från produktion, paketering och marknadsföring av just ekoturism som filosofi och produkt.

Ömsesidig nytta

Eftersom programförslaget ännu är under diskussion med andra initiativtagare ber vi att få återkomma om vilka aktiviteter som kommer att ingå. TuristRådets engagemang inom märkningsprojektet Naturens Bästa kommer att fortsätta. TuristRådets satsning på att ge Sverige bilden en ekoturistisk profil

kommer att stärka Naturens Bästa. Det blir en ömsesidig nytta där attraktiva, kvalitetssäkrade produkter och marknadsföring går hand i hand. Researrangörer och fackpress på kartlagda marknader ska tänka Sverige när de hör ordet ekoturism och de ska tycka att det är bra. De ska också veta var de hittar märkta produkter och hur de kan boka dem.

Ellika Nyqvist
Turistrådet

NATURENS BÄSTA I JOHANNESBURG

Världstoppmötet i Johannesburg om hållbar utveckling är över. Totalt deltog närmare 40 000 människor och flera konkreta mål och handlingsplaner antogs av världens församlade ledare. Bland annat beslutades om planer för en hållbar globalisering, en ökad tillgång till rent vatten, hållbar konsumtion och produktion, och en övergång till förnyelsebara energikällor.

Toppmötet klubbade också ett konkret mål om att kraftigt minska förlusten av biologisk mångfald fram till år 2010. Ett mål som förhoppningsvis mer ekoturism kan bidra till att uppfylla.

Via Miljödepartementets försorg spreds information om svensk ekoturism och Naturens Bästa på flera ställen på konferensens mäss- och utställningsområde.

Ulrika Grandin från Utrikesdepartementet sammanfattar insatsen. - Turism och resor väcker alltid intresse och många tycker att

svensk natur har mycket att erbjuda. Presentationshäftet om Naturens Bästa tog snabbt slut, och vi konstaterade att särskilt de vackra naturbilderna fångade besökarnas uppmärksamhet.

- Allt var dock inte friktionsfritt. Det gnisslade lite när bildspelet installerades i Nordiska Ministerrådets monter. Eftersom övriga nordiska länder inte har nått lika långt som oss när det gäller kvalitetssäkring av ekoturism, var man inledningsvis osäker över hur representativt bildspelet var.

- Men ekoturism är ingen svensk angelägenhet. I stället får vi hitta former för hur våra erfarenheter kring kvalitetssäkrad ekoturism också kan stärka naturturismen i våra nordiska grannländer.

Läs mer om beslutaten från Världstoppmötet om hållbar utveckling på

www.ud.se/johannesburg/index.htm

Mer medvetet resande

Trender går mot ett mer medvetet resande. Till Sverige åker få för att slappa. Vi drar mer medvetna, intellektuella besökare som talar om vad de har gjort på sin resa sna-

FÖRENA NATUR- SKYDD OCH TURISM!

Det går utmärkt att förena naturskydd med kommersiell turism – och kanske det enda sättet att rädda skyddsvärda områden från att avverkas. Det anser Anders Ståhl som arbetar med skogsfrågor inom Svenska Naturskyddsföreningen och som naturguide i eget företag.

Anders Ståhls viktigaste uppgift som projektanställd för Svenska Naturskyddsföreningen (SNF), är att upptäcka skogsområden med nyckelbiotoper och andra okända naturvärden. Hans mål är att förhindra att den gammelskog som finns kvar försvinner genom avverkning på samma sätt som urskogen redan gjort.

Skogsbolagen är dåliga på naturvård, och kan för lite om var skyddsvärda områden finns, och avverkar även områden som borde sparas, menar Anders Ståhl. Han försöker därför få en dialog med skogsbolagen och avverkarna för att få dem att ta tillvara den kunskap som finns, bland annat inom SNF.

I engelsk smak

Guide blev han på grund av sitt stora intresse för skog och fåglar. Först som oavlönad guide för skolklasser och föreningar, men numera som professionell guide i eget företag, 'Wilderness Trek, Dalarna'. Det engelska namnen beror på att han profilerar sig mot England.

- Jag visade engelska researrangörer skogsfåglar runt Siljan, och de blev så imponerade, att de ville arrangera resor hit.

Besöket ledde till ett samarbete med Sweden Active Holidays och några av de största naturresearrangörerna i England, Nature Trek och Wildlife Worldwide. Och fågelresorna har utvidgats med skogsvandringar och vargspårning. Eftersom Anders Ståhl

även är naturmålare, lägger han in ett besök i sin ateljé på sina turer, vilket besökarna tycker är mycket spännande. Och förra året fick han måla svenska domherrar till Nature Treks julkort.

Vinna-vinna situation

Anders Ståhl tycker att han i sitt jobb som guide har stor nytta av sitt engagemang i Naturskyddsföreningen.

- Värden som jag finner via SNF kan jag utveckla till turistiska produkter, som vandringar i gammelskogen, tjäderspel och häckande spillkråkor, vilket är en jättegrej för engelsmännen.

Att uppmärksamma markägare på att det går att tjäna pengar på hackspettar och röda ekorrar (ett annat unikt djur för en engelsman) i stället för skogsavverkning, ser han som ytterligare ett sätt att korsbefrukta naturskydd med turism. Men då måste man börja diskutera lösningar på avgiftssystem omedelbart. Idag är naturreservat det enda skydd som skogen har och skogsturismen kommer att få problem mycket snart om inget drastiskt görs, menar Anders Ståhl.

- Det kommer snart inte att finnas några fria områden kvar. Hur kul är det att åka från ett naturreservat till ett annat mellan alla kalhyggen!

Utbrända skogsvårdare

Anders Ståhl är pessimistisk idag. Han ser hur alltför många skogsvårdare ger upp, när de ser att deras områden blir allt mindre och mindre. Själv ligger han ofta sömlös på kvällarna och oroar sig för hur det ska gå och hur länge han själv ska orka.

Visst har det blivit bättre på sina håll medger Anders Ståhl, men det räcker inte. Det måste till drastiska beslut för att Sverige ska klara av kombinationen av att vara turistattraktion, rekreationsplats och artbevarande. Beslut som måste

fattas på en hög nivå och av personer som ser med både ekonomiska och naturvårdande ögon. Idag är det alltför ofta den ekonomiska synen som gäller och många värden går därför förlorade.

Annelie Nilsson

Läs mer om det svenska skogsbruket på www.snf.se/verksamhet/skog

PORTAL FÖR BIOLOGISK MÅNGFALD

Mycket matnyttig information om biologisk mångfald hittar du på www.smn.environ.se/cbd. Här finns nyheter inom naturvård/mångfald, information och aktiviteter hos myndigheter och organisationer, lagar och policys etcetera.

Här kan du också länka dig vidare till Svensk Natur som visar, dels på konkreta exempel hur man i Sverige försöker bevara den biologiska mångfalden, dels på enkla sätt att komma ut och uppleva naturen.

Det finns också länkar som ger information om nationalparker, reservat och andra områden i den svenska naturen som kan vara värda ett besök.

SKOGEN OCH TURISMEN

Den 15 maj i år genomförde ETOUR en seminariedag i Umeå kring skogen och turismen. Här följer ett sammandrag av dokumentationen.

- Vår skog är full av möjligheter, bara vi ser dem. Så inleder Lisa Hörnsten programledare för seminariedagen. Den harmoniska miljön skogen erbjuder kan användas för att producera turistiska upplevelser som ger både inkomster och arbetstillfällen.

Bättre med skogsturism

Skogsturistföretag vill erbjuda genuina naturupplevelser, där äldre skog och gamla träd ingår.

Känslan av vildmark och stillhet är viktig berättar Clas Fries, forskare på SLU. Hyggen och ungskog har turistföretagen liten glädje av. Många turistföretag kan antagligen generera fler jobb i vissa områden än dagens skogsbruk. Så frågan är om det i dessa områden, från samhällets utgångspunkt, är bättre med skogsturism än skogsbruk, avslutar Clas Fries.

Skogsturismens betydelse som extrainkomst för många av landets jord- och skogsbrukare belyses av Lennart Rudqvist, Skogsstyrelsen. - Vi ser idag en vikande sysselsättning inom de areella näringarna. Skogsturism kan erbjuda en möjlighet till de extrainkomster som behövs för att en markägare ska kunna bo kvar och verka i sin hembygd.

För att driva på denna utveckling har LRF startat ett nytt dotterbolag som skall jobba med konsult-

tjänster och service inom landsbygdsturism, berättar Anna F. Strömbäck.

- Det har visat sig att 25 % av svenska folket vill semestra i en lantgårdsmiljö och 46 % vill ha en lugn atmosfär, så här finns en stor utvecklingspotential.

Vinsterna försvinner

För att skogsturismen ska bidra till den regionala utvecklingen är det av största vikt att lokalbefolkningen är med och utvecklar turismen. Ett problem i den regionala utvecklingen är när större bolag investerar i ett område och kapitalet följer ägarna, vilket innebär att endast en del av vinsten stannar i området.

Sveaskog däremot, som nyligen utvecklat ett nytt affärsområde jakt-, fiske- och naturturism, vill i sin utveckling av naturturismen att så stor del som möjligt hamnar i de lokala områdena. Sveaskog bedriver därför naturturism genom små, lokala turistentreprenörer.

Krav på seriösa arrangörer

Den svenska upplevelseturismens framtida utveckling är till stor del beroende av en seriös och långsiktig utveckling. För att uppnå detta måste kommunpolitikerna övertygas om upplevelseturismen som en seriös och viktig näring. Främsta sättet att nå politikernas förtroende är via långsiktiga och seriösa arrangörer. Kvalitetsmärkningen "Naturens bästa" har arbetat fram ett sätt att visa seriositet. Märkningen kommer därför att betyda mycket för företagen och den framtida utvecklingen, anser Donald Eriksson, Aurora Borealis Adventures.

Dokumentationen finns som pdf-fil på www.etour.mh.se

Håkan Strotz

VILDMARK I ÖSTERGÖTLAND MED SIKTE PÅ EKOTURISM

Turistföreningen Destination Valdemarsvik och Kinda Turistförening har inlett ett samarbete med Håkan Strotz i Ekoturismföreningen. Samarbetet syftar till att ge natur- och kulturturismföretag i södra Östergötland rådgivning och stöd för att märka sig med "Naturens bästa". I dagsläget finns ett 15-tal mycket intressanta företag i området. Företagen har idag aktiviteter inom bl a jakt, fiske, kräftfiske, gästbud, ridning, spa i lugn lantmiljö, kulturvandringar, Bo på lantgård, bondeliv och kanotturer. Arbetet kommer att starta under november med en inspirationsträff, där vi tillsammans diskuterar allmänna frågeställningar. Därefter får varje intresserat företag individuell rådgivning, ute på plats hos respektive företag. Förhoppningen och målet med samarbetet är att under 2003 möjliggöra för ett antal av företagen att märka sig med "Naturens bästa". För utförligare information kontakta Håkan Strotz 0144-10234, hakan.strotz@telia.com

INITIATIV FÖR EKOTURISM PÅ SÖDERÅSEN

Med anledning av det internationella Ekoturismåret gick årets Söderåsdagar i och runt Skånes största nationalpark i ekoturismens tecken. Drygt 500 personer prövade på guidade ravinvandringar, turriddning, kulturcykling eller någon annan av ett femtiotal olika aktiviteter.

SAFARI ringde upp **Charlotte Lundberg**, initiativtagare till årets Söderåsdagar och medlem i Ekoturismföreningen och tog temperaturen på en del av den skånska ekoturismen.

- Årets Söderåsdagar blev en stor framgång och vi lyckades synliggöra flera av åsens arrangörer. Sakta men säkert börjar tankarna kring ekoturism slå rot bland människorna här, berättar Charlotte Lundberg.

- I och runt nationalparken finns ett tiotal mindre arrangörer som både vill växa och utveckla sina arrangemang. Nästa alla är också positiva till Naturens Bästa - den nya märkningen av svensk ekoturism.

Med över en halv miljon besökare per år och närheten till den tätbefolkade Öresundsregionen finns det utmärkta förutsättningar att utveckla ekoturismen kring Söderåsen. Men många företag är fortfarande små och för en ganska anonym tillvaro.

- Det saknas en genomtänkt strategi för hur ekoturismen ska utvecklas. En uppgift som åtminstone delvis måste axlas av oss företagare, men där kommunerna kring Söderåsen kan spela en positiv roll. Dessutom behövs ett utökat samarbete med åsens logi-anläggningar vilka förmodligen skulle kunna vara fler. Våra idéer om ekoturism måste också förankras bättre bland både arrangörer och lokalbefolkningen, och i takt med det kan fler och attraktivare reseprodukter lanseras, avslutar Charlotte Lundberg.

Mer om Söderåsens natur hittar Du på www.soderasen.com

TILL MINNE AV GÖTE EKSTRÖM

Ordet generaldirektör får de flesta av oss att tänka på en dryg, fyrkantig och svårtillgänglig byråkrat.

Turistdelegationens chef - Göte Ekström var visserligen aldrig generaldirektör, men som direktör för statens myndighet för svensk turism var han så nära detta ämbete man kan komma.

Men Göte Ekström var vår fördoms raka motsats. Han var i allra högsta grad en tillgänglig, dynamisk och genuint intresserad människa. Något som vi inom Ekoturismföreningen vid flera tillfällen hade förmånen att få uppleva.

Göte Ekströms oväntade bortgång den 29 september var därför inte bara en förlust för hans närmaste, för medarbetarna på Turistdelegationen utan även för svensk ekoturism.

Göte Ekström utsågs av regeringen till chef för Turistdelegationen och började sitt arbete 1995. Under sina sju år på Turistdelegationen engagerade sig Göte Ekström bland annat för de små turismentreprenörernas vardag och näringsvillkor. Han var pappa till skrifterna *Sunt Förnuft och Sundare Förnuft*, där man inte ryggade för att bland annat peka ut skatter och statliga bestämmelser som hinder för svensk turismutveckling.

Göte Ekström var också i högsta grad en drivande kraft för att svensk turism måste ta ett större miljöansvar. En arbetsuppgift som både förpliktigar, men samtidigt öppnar möjligheter för exempelvis kvalitetssäkrad ekoturism.

Redan 1998 presenterade Turistdelegationen skriften *Hållbar utveckling i svensk turistnäring* där man bland annat föreslog en miljömärkning av ekoturism. Det förslaget hade en varm förespråkare i Göte Ekström och det visade han i praktisk handling och värdefull support flera gånger under utvecklingen av Naturens Bästa - den nyligen lanserade kvalitetsmärkningen av svensk ekoturism.

En märkning som tagit form med bidrag från mer än hundra människor, men där Göte Ekströms engagemang och stöd utan tvekan tillhör en av de viktigare pusselbitarna.

Ekoturismföreningen vill i SAFARI framföra vår sorg och beklagande till Göte Ekströms familj och medarbetarna på Turistdelegationen. Det är en svår förlust för oss alla och särskilt mot bakgrund att Göte Ekströms bortgång vid 55 års ålder innebar att vi förlorade en vän och mentor som fortfarande hade mycket kvar att ge.

Per Jiborn

NATURENS BÄSTA PÅ BBC WORLD!

Nu spelar flottfärder på Klarälven, Bergsgorillorna och Galapagosöarna i samma liga. I alla fall i samma programserie som BBC World gör om ekoturism runt om i världen. TV-bolaget har gjort nedslag i fem olika länder som utmärkt sig för bra ekoturism.

Sverige representeras av Vildmark i Värmland som fick ordna en flottfärd längs Klarälven i höstskrud. TV-teamet kom även till Stockholm och intervjuade Staffan Widstrand, styrelsemedlem i Ekoturismföreningen, om Naturens Bästa.

Än en gång visar det sig vilken genomslagskraft ett nationellt märkningssystem har. Något som hela Turistsverige har glädje av.

Programmen sänds i början av nästa år.

RIKSDAGEN OM RESEGARANTIER

Regeringen måste ta hänsyn till de små företagens problem med resegarantisystemet. Det kräver en enig riksdag, sedan FÖRST, Bussresearrangörerna, Bilresearrangörerna, Ekoturismföreningen och Swedish Mountain Resorts/SLAO uppvakttat Lagutskottet. De fyra borgerliga partierna ville gå ännu längre. I ett gemensamt särskilt yttrande kräver man att ett konkurrensneutralt fondssystem utreds omedelbart. Detta är första gången någonsin som de små arrangörsföretagens problem med resegarantisystemet kommit upp på den politiska dagordningen. Frågan har tidigare helt kontrollerats av charterarrangörerna.

Källa: Först&Främst nr 2, 2002.
Se www.sverigeturism.se

ARCTIC AWARD

Nu är det dags att nominera kandidater till "The Arctic Award for Linking Tourism and Conservation 2003".

Priset delas ut till företag och organisationer som förenar turism och bevarande av den arktiska miljön på ett föredömligt sätt. Mer info finns på www.grida.no/wwfap. Sista ansökningsdag är den 1 februari 2003.

SVERIGES BÄSTA VÄRD SÖKES

Inom ramen för projektet "Det Svenska Värdskapet" kommer ett gott värdskap att premieras under 2003. Därför uppmanas alla inom rese- och turistindustrin att skicka in förslag på personer, som kan aspirera på titeln Sveriges bästa värd 2003. Även "tipsaren" kommer att belönas. Skicka tipsen och motiveringen till Camilla Ericsson på Turistrådet. Kontakt: Camilla Ericsson, camilla.ericsson@swetourism.se

STYRELSEPRESENTATION

ORDFÖRANDE

Jan Wigsten, Eco Tour Production AB

VICE ORDFÖRANDE

Peo Jonsson, Hållbar Turism AB

SEKRETERARE

Maria Kjellström, Ekoturismföreningen

KASSÖR

Klas Wallin, Ecco Travel

LEDAMÖTER

Pelle Andersson, STF

Karin Brann

Filip Hedberg, Sweden Wildlife Safari

Dan Jonasson, Fiskekonsult

Annelie Nilsson, Naturens Bästa

Annelie Utter, Naturresor

Gösta Westin, Äventyrsresor

Peter Wiborn, Stud.förb. Vuxenskolan

Staffan Widstrand, fotograf

SUPPLEANTER

Bengt Kull, 30 000 ör

Håkan Strotz, Ur Natur

Lalle Bergenholtz, TAP

Ann-Kristin Vinka, Lapplandssafari

REDAKTION

REDAKTÖR

Annelie Nilsson

MEDARBETARE I DETTA NUMMER

Per Jiborn, Håkan Strotz, Ellika Nyqvist, Maria Kjellström, Staffan Widstrand och Maria Johannessen

Vill du berätta något för Ekoturismföreningens medlemmar? Kontakta redaktionen på friagent@minmail.net, eller ring Annelie Nilsson 0703 19 01 15

MEDLEMSKAP & INFORMATION

För medlemskap och information om Ekoturismföreningen kontakta vårt kansli : Svenska Ekoturismföreningen, Box 87, 830 05 Järpen.

Tel: 0647 - 66 00 25

Fax: 0647 - 100 12

E-post: info@ekoturism.org

Hemsida: www.ekoturism.org, www.naturensbasta.com

Pg: 81 39 93-3 / Bg: 5034-52 89

